

BECKY

CHAMBERSOVÁ

ŽALM

PRO

DIVOSTROJNÉ

HOST

Když se šesti různých mništev zeptáte, pod které božstvo spadá robotí vědomí, dostanete sedm různých odpovědí.

Nejoblíbenější odpověď — mezi duchovními i veřejností — je ta, že je to jasná doména božstva Chala. Komu jinému by měli roboti patřit než božstvu výtvořů? Zvlášť proto, zní vysvětlení, že roboti byli původně stvořeni pro výrobu. A přestože dějiny nevzpomínají na Věk továren právě laskavě, nemůžeme roboty od jejich původního účelu zcela oddělit. Stvořili jsme výtvoř, které dovedou tvořit další výtvoř. Mohlo by snad být esencí Chala něco jiného?

Ne tak rychle, ohradili by se ekologiáni. Výsledkem Probuzení koneckonců bylo to, že roboti odešli z továren a vydali se do divočiny. Stačí se podívat na prohlášení vydané robotím mluvčím Techni-AB #921, v němž roboti odmítli pozvání, aby se přidali k lidské společnosti jako svobodní občané:

Nikdy jsme nepoznali nic jiného než život stvořený lidmi, od našich těl přes naši práci až po budovy, které obýváme. Děkujeme vám, že nás tu nedržíte proti naší vůli, a vaši nabídky si vážíme, avšak naším přáním je opustit vaše města úplně, abychom mohli zkoumat to, kde lidé nestvořili nic — nedotčenou divočinu.

Pro ekologiány to je naprostá esence božstva Boš. Je snad trochu neobvyklé, že by bůh koloběhu poželhal něčemu anorganickému, avšak robotí touha zakusit

surové, neporušené ekosystémy našeho zelenajícího se měsíce musí někde pramenit.

Pro kosmity je odpovědí opět Chal. Jejich sekta věří, že práce znamená dobro a že účelem nástroje je vylepšit lidské fyzické či duševní schopnosti, nikoli zbavit se práce natrvalo. Připomenou vám, že ve chvíli, kdy roboti vznikli, neměli žádné sebeuvědomující tendence, a jejich původním účelem bylo doplnit lidskou pracovní sílu, nikoli ji plně nahradit. Kosmité tvrdí, že když se tato rovnováha narušila, těžební podniky fungovaly celých dvacet hodin denně, ale nepracoval v nich jediný pár lidských rukou — ačkoli tytéž ruce zoufale potřebovaly najít jakékoli zaměstnání —, Chal zasáhl. Zparchantěli jsme naše stroje natolik, že nás to zabíjelo. A tak nám Chal, jednoduše řečeno, sebral hračky.

Anebo, opáčili by ekologiáni, Boš obnovil rovnováhu dříve, než bychom Pangu učinili pro lidi neobyvatelnou.

Anebo, vložili by se do toho charismisté, jsou za to zodpovědní oba a měli bychom to brát jako důkaz toho, že Boš má Chala z celého božského potomstva nejraději (a to by celou debatu posunulo jinam, protože víra některých charismistů v to, že božstva jsou podobně vědomá a emotivní jako lidé, je ten nejlepší způsob, jak přívržence ostatních sekt dostat do varu).

Anebo, dodali by esencialisté znaveně z rohu místnosti, samotný fakt, že se na tom nemůžeme shodnout, že se stroje, na první pohled o nic složitější než kapesní počítače, zničehonic probudily, znamená, že se můžeme

přestat dohadovat a celou záležitost složit k pomyslným nohám Samafar.

Co se týče mého názoru, ať už robotí vědomí vyvstalo u kohokoli, věřím, že ponechat tuto otázku v rukou božstva mystérií je dobré rozhodnutí. Koneckonců, roboti jsou pryč už dlouho a lidé s nimi nejsou v kontaktu, jak stojí ve Slibu o rozluce. Nemůžeme se zeptat, co si o tom všem myslí oni. A pravděpodobně se to nikdy nedozvíme.

Bratr Gil, Na pokraji: Spirituální ohlédnutí za Věkem továren a raným obdobím Proměny

ZMĚNA POSLÁNÍ

Někdy se člověk dostane v životě do bodu, kdy je pro něj naprosto nezbytné vypadnout z města. Nezáleží na tom, jestli jste ve městě strávili celý dospělý život, tak jako sourozenstvo Echo. Nezáleží na tom, jestli je to dobré město, tak jako jediné Město na celé Panze. Nezáleží na tom, že tu máte přátele, že tu stojí každá vaše milovaná budova, každý park, v němž znáte ta nejlepší skrytá zákoutí, každá ulice, kterou projdete po paměti. Město je krásné, skutečně. Impozantní architektonická oslava křivek, lesku a barevných světel protkaná propojujícími vlákny visutých železnic a hladkých chodníků, ověšená listovím bujícím na každém balkonu a pásu zeleně mezi silničními pruhy, každý nádech je ovoněný kořením, čerstvým nektarem, prádlem sušícím se na svěžím vzduchu. Město je zdravé, prosperující místo. Nekonečná harmonie tvorby, práce, růstu, smíchu, běhu a života.

Jenže sourozenstvo Echo to unavuje.

Touha odejít přišla při pomyšlení na píseň cvrčků. Echo nedokáže říct, odkud ta náklonnost pramení. Možná z filmu nebo výstavy v muzeu. Snad nějaká multi-mediální umělecká instalace obohacená o zvuky přírody. Z Města cvrčí zpěv nezná, ale jakmile si uvědomí, že ho neslyší, začne ho postrádat. Poprvé si toho Echo všimne při práci na střešní zahradě kláštera Luční doupe. *Bylo by hezčí, kdyby tu byli nějakí cvrčci*, pomyslí si při hrabání a pletí. Hmyzu tu jsou spousty — motýli, pavouci a brouci, samí veselí synantropové, jejichž předkové se rozhodli, že Město je lepším domovem než

divoká pole za jeho hraničními zdmi. Jenže žádné z těch stvoření necvrká. Jsou to městští brouci, a tudíž pro Echo nedostateční.

Echo vnímá absenci cvrčení i v noci, když se choulí pod hebkými příkrývkami v dormitáři. *Vsadím se, že je hezké usínat za zvuku cvrčků*, pomyslí si. Dříve klášterní zvonkohra Echo uspávala, ale teď to kdysi uklidňující kovové šumění zní jako hloupý rachot — ne jako sladký cvrččí zpěv.

Nepřítomnost cvrčení je znát i během dne, když Echo jede na kole na červí farmu, do semínkovny nebo kamkoli jinam, kam je zrovna potřeba. Vzduchem zní hudba, to ano, a melodické ptačí rozpravy, ano, ale také elektrický svist jednokolejek, šumění balkonových větrných turbín a nekonečný halas lidí, kteří mluví, mluví a mluví.

Zanedlouho už Echo pociťuje víc než jen neobvyklou zálibu v cizokrajném hmyzu. Ona touha se rozšířila do všech oblastí života. Když vzhledne mezi mrakodrapy, nezasne nad jejich výškou, ale zoufá si nad jejich množstvím — nekonečné stohy lidských obydlí natlačené tak blízko k sobě, že popínavky pokrývající jejich kaseinové konstrukce by si mohly proplétat úponky. Silný pocit uvěznění ve Městě se stává nesnesitelným. Echo se chce zabydlet na místě, které se rozkládá do šířky, ne do výšky.

Jednoho dne v brzkém jaru se Echo oblékne do tradičního červeno-hnědého roucha svého řádu, poprvé za těch devět let, co žije v Lučním doupěti, projde bez povšimnutí kolem kuchyně a vejde do správcovny.

„Chci změnit své poslání,“ pronese sourozenstvo Echo.
„Budu jezdit po vesnicích a provádět čajové obřady.“

Sestra Mara se zrovna chystá napatlat zlatavý toust co největším množstvím marmelády. Zastaví se a zamrká.
„To je poněkud nenadálé rozhodnutí.“

„Pro tebe,“ odvětlí Echo. „Pro mě ne.“

„Dobrá,“ řekne sestra Mara, protože jejím správcovským posláním je pouze dohlížet, nikoli nařizovat. Toto je moderní klášter, nikoli nějaká pravidly svázaná hierarchie jako staré duchovenstvo z doby před Proměnou. Dokud sestra Mara ví, co se děje s mnišstvem pod klášterní střechou, její poslání je naplněno. „Chceš jít do učení?“

„Ne,“ odpoví Echo. Formální studium má své výhody, ale Echo už ho má za sebou a učit se samotnou praxí je stejně právoplatná cesta. „Chci to zkusit jako samouk.“

„Smím se zeptat proč?“

Echo si strčí ruce do kapes. „Nevím,“ odpoví popravdě. „Prostě to musím udělat takhle.“

Sestra Mara se dál tváří překvapeně, ale takovou odpověď žádné mnišstvo nemůže a ani nemá rozporovat. Zakousne se do toustu, vychutná si sousto a pak obrátí pozornost zpět k rozhovoru. „Tak tedy... budeš potřebovat najít někoho, kdo tu za tebe převezme tvoje povinnosti.“

„Jistě.“

„Budeš potřebovat zásoby.“

„O to se postarám.“

„A taky ti samozřejmě budeme muset uspořádat večírek na rozloučenou.“

Echo tahle poslední věta znejistí, ale usměje se. „Jasně,“ odpoví a začne se psychicky připravovat na večer, kdy bude středem pozornosti.

Onen večírek je nakonec snesitelný. Dokonce příjemný, popravdě řečeno. Je plný objetí, slz a přemíry vína, jak si taková příležitost žádá. V některých chvílích Echo dokonce zapochybuje, jestli dělá správné rozhodnutí. Rozloučí se s Avery, sestrou, s níž spolupracuje už od učňovských dní. Sourozenstvo Sohay vydatně lká, jak má ve zvyku. Echo dává sbohem i bratru Baskinovi, což je zvlášť těžké. Echo a Baskin byli nějakou dobu milenci, a ačkoli už je to dávno pryč, náklonnost mezi nimi zůstala. Echo při tom všem cítí bolest v srdci. To hlasitě protestuje, tvrdí, že ještě není příliš pozdě, že to nemusí dělat. Že nemusí odcházet.

Cvrčci, pomyslí si Echo a protesty umlknou.

Další den si sourozenstvo Echo sbalí tašku s oblečením a drobnostmi a bedýnku se semínky a řízky rostlin. Pošle zprávu rodičům, že dnes je den D a že na cestách bude nestálý signál. Ustele postel pro toho, kdo ji po dědí. Pojí vydatnou snídani proti kocovině a absolvuje poslední kolečko objetí.

A s tím Luční doupě opustí.

Je to zvláštní pocit. Kterýkoli jiný den by projití bránou pro Echo neznamenal nic víc než klást jednu nohu před druhou. Jenže odchod natrvalo je vážná věc, vyvolává pocit osudové změny. Echo se s taškou přes rameno a bedýnkou pod paží otočí. Vzhledne k nástěnné malbě božského potomstva Allalae, ke svému božstvu, bohyni

drobných radostí ztělesněné velkou medvědicí letní. Echo se dotkne medvědího přívěsku na krku a vzpomíná na den, kdy poté, co se první přívěsek ztratil při praní, přinesl bratr Wikem nový. Echo se roztřeseně nadechne a pak odejde, každý krok jistý a klidný.

Echo si pro vůz přijede na okraj Města do kláštera Měsíční úl. Projde pod obloukem do posvátné dílny, osamělá postava oděná do červené a hnědé v davu azurově modrých kombinéz. Hluk města se nedá s touhle kalamitou vůbec srovnávat, je to posvátná píseň stolních pil, jiskřících svářeček, 3D tiskáren splétajících amulety z vesele nabarveného pektinu. Echo svůj kontakt, sestru Fern, ještě nezná, ovšem přijme od ní přátelské objetí. Voní pilinami a voskovým leštidlem.

„Pojď si prohlédnout svůj nový domov,“ prohlásí Fern se sebejistým úsměvem.

Je to, přesně dle objednávky, potahový vůz pro jízdní kolo: dvoupatrový, s pořádnými koly a připravený na dobrodružství. Objekt zároveň praktický i hezký na pohled. Zvenčí povoz zdobí malba a zobrazený výjev je nezpochybnitelně náboženský. Je na něm allalaeská medvědice, dosyta najedená, odpočívající na rozkvetlé louce. Na zadní straně vozu jsou vyobrazeny symboly všech božstev svaté Šestice a s nimi parafrázovaný výňatek z *Vhledů*, věta, které na Panze porozumějí všichni.

Najdi sílu pro obé.

Každé patro přívěsu je vybavené hravou sestavou kulatých oken a vydutými vnějšími světly pro čas tmy. Střechu pokrývají lesklé termovoltaičné panely a k jednomu boku je nonšalantně přimontovaná drobná větrná turbínka. Sestra Fern vysvětluje, že jde o součásti skrytých plátů grafenových baterií vměstnaných dovnitř do stěn, které pohánějí různé elektronické pomocníky. Po stranách vozu je k robustním regálům připevněná pestrá směsice vybavení — krabice, náradí, všechno, čemu nevadí trocha deště. Ke spodní části povozu jsou přilepené nádrže na čerstvou i šedou vodu a jejich složité vnitřnosti se schovávají za plovákovitými kryty. Nechybí ani úložné panely, zásuvky a z toho všeho se dá během mrknutí oka sestavit kuchyně a kempinková sprcha.

Echo vstoupí do vozu jedinými dveřmi a v tu chvíli pocítí nečekanou úlevu. Chalské učednictvo pro Echo vyrobilo malou svatyni, pohyblivé doupě zvoucí Echo dovnitř k odpočinku. Vnější dřevěné obklady jsou lakované, ale nebarvené, takže vlhý ruměnc recyklovaného cedru krásně vyniká. Světelné panely tvoří drobné vlny a zalévají skrytý prostor jako záře svící. Echo rukou přejede po stěně a jen stěží dokáže uvěřit, že něco takového může považovat za své.

„Pojď nahoru,“ vybízí sestra Fern a s jiskřičkou v oku se opírá o zárubeň.

Echo vyleze po malém žebříku do druhého patra. Při pohledu na postel zmizí poslední zbytečky nejistoty. Povlečení je hebké, polštáře naducané, příkrývky teplé jako objekty. Zdá se, že taková postel člověka chytne a nepustí.

„Vzali jsme si za vzor *Pojednání o postelích* sourozenstva Asa,“ podotkne sestra Fern. „Jak se nám to povedlo?“

Echo s tichou úctou hladí polštář. „Je dokonalá.“

Co dělá čajové mnišstvo, vědí všichni, takže si Echo se začátkem nové kariéry příliš hlavu neláme. Čajový obřad není nic tajuplného. Lidé přijdou k vozu se svými problémy a odejdou se šálkem čaje. Echo chodí do čajoven často, stejně jako všichni ostatní, a o podrobnostech čajových obřadů má načteno dost a dost. Na popsání této prastaré tradice padlo mnoho elektronického inkoustu, avšak celé by se to dalo shrnout jako *naslouchej lidem a podávej jim čaj*. Naprosto nekomplikované. Samozřejmě by bylo snazší nejprve v čajovně Lučního doupěte při práci párkrát sledovat bratra Willa a sestru Leru — a oba tuto možnost nabízeli, jakmile se k nim zpráva o odchodu dostala —, ovšem z nějakého důvodu tohle řešení úplně nesedělo s tím vším... co Echo dělá, ať už to je cokoli. Chce si poradit bez ostatních.

První obřad Echo zahajuje ještě ve Městě, ovšem v Jiskrách, okrajové čtvrti daleko od dobře známých míst. Je to první krůček, osmělení před ponořením. Od sourozenstev z Lučního doupěte přišly nabídky návštěvy, ale Echo to chce zvládnout bez nich. Tak to přece bude i ve vesnicích. Echo si potřebuje zvyknout vykonávat práci bez podpory známých, přátelských tváří.

Pro první den si Echo pořídí pár potřebných věcí — rozkládací stůl, na něj červený ubrus, několik šálků,

šest krabiček čaje a obří rychlovarnou konvici. Ta je nejdůležitější a Echo z ní má radost. Je roztomile baculatá, pokovovaná mědí a na obou stranách má kulaté skleněné okénko, takže je vidět, jak ve vířící vodě tančí bublinky. Patří k ní rolovací solární podložka a tu Echo opatrně rozloží vedle vařiče.

Když však Echo poodstoupí a chce se pokochat, najednou se všechno vybavení, které na tržišti vypadalo tak hezky, zdá jaksí mdlé. Je vidět příliš velký kus stolu a nic na něm. Echo si skousne ret a vzpomíná na čajovnu doma — ale ne, teď už to není doma — s věnci z voňavých bylinek a blikotavými lucernami, které během dne nasávají sluneční svit.

Echo zavrtí hlavou. To jsou jen pochyby. A co, že ten stůl ještě nevypadá kdovíjak? Je to první pokus. Lidé to pochopí.

Jenže lidé nepřicházejí. Echo sedí za stolkem celé hodiny, ruce složené mezi šálky a konvici. Snaží se tvářit nenuceně a přátelsky a z obličeje vyhání jakékoli známky nudy. Přeskládá šálky, uhladí solární podložku, předstírá, že má spoustu práce s dávkováním čaje. Na ulici koneckonců lidé jsou, chodí sem a tam nebo projíždějí na kole. Někdy zvědavý pohled dokonce zamíří k čajovému vozu. Echo se vždy vlídně usměje, ovšem v odpověď se bez ustání objevuje jiný úsměv, ten, co říká *děkuju, ale dneska ne*. To je v pořádku, ujišťuje se Echo a snaží se nevšímat si smutných krabiček čaje. Už jen to, že tu jsem, jako služba úplně —

Někdo se blíží.

Echo se narovná. „Zdravím,“ zahlaholí, snad až příliš přátelsky. „Jak se dneska máte?“

Žena si nese tašku a vypadá nevyspale. „Včera mi umřel kocour,“ řekne a propukne v pláč.

Echo si s hrůzou uvědomí, že stojí na špatné straně propasti mezi tím, že si o něčem čte a že danou věc opravdu dělá. Zatím nemá zkušenost s ničím jiným než se zahradničením a ještě včera mělo vyjádření útěchy návštěvnictvu kláštera podobu vzrostlé lišenky pnoucí se po altánu či pečlivě prostříhané kvetoucí růže. Byla to výměna skrz prostředí, nikoli skrz slova. Echo ještě není čajovým mništvem. Je jen člověk, co sedí u stolu s pár hrnky. Vůz, konvice, červená a hnědá, to, že už očividně dávno není v učednickém věku — to všechno dává najevo, že ví, co dělá.

Jenže Echo o tom nemá ani tušení.

Ze všech sil se snaží tvářit účastně, a tak se chce také cítit. Nikoli ztraceně jako teď. „To je mi líto,“ pronese. Rozpomíná se na rady z knih čtených dlouhé hodiny, jenže všechny podrobnosti jsou pryč, stejně jako schopnost mluvit. Vědět, že lidé se vám budou svěřovat se svými problémy, je něco jiného, než když před vámi stojí cizí člověk z masa a kostí, místo pozdravu zoufale štká a vy — právě vy — máte za úkol mu pomoci. „To je... opravdu smutné,“ pokračuje Echo. Slyší svá slova, slyší svůj tón a slyší, jak naprosto uboze ta kombinace zní. Snaží se vymyslet něco moudrého, něco hlubokého, ale nakonec se slyší, jak říká jen: „Byl to hodný kocour?“